

AL·LEGACIONS A L'AVANPROJECTE DE LLEI DE CANVI CLIMÀTIC

Els representants de 350BCN (grup local de 350.org)

EXPOSEM

1er.- Que al [DOGC núm. 6878 \(25/05/2015\)](#), el Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya va fer públic l'edicta pel qual se sotmet a informació pública l'Avantprojecte de llei de canvi climàtic que estableix un termini de 15 dies hàbils per a la presentació d'al·legacions.

2on.- Que de conformitat amb allò que disposa la legislació aplicable i dins del termini establert, compareixem i presentem aquest escrit com a part interessada.

AL·LEGACIONS

Al·legació 1. Insuficient termini per presentar al·legacions

Considerem que el termini establert de 15 dies hàbils per a la presentació d'al·legacions és insuficient per garantir els drets de participació pública en matèria de medi ambient regulats per la Llei 27/2006, de 18 de juliol (incorpora les Directives 2003/4/CE i 2003/35CE).

Sol·licitem:

- Es tingui en consideració que aquesta situació ha impossibilitat analitzar en profunditat els documents i es formulem les següents al·legacions sense tenir condicions de desenvolupar una justificació i formulació més detallada.

Al·legació 2. Fracàs del principal instrument europeu per combatre el canvi climàtic: règim del comerç de drets d'emissió de GEH.

- Als documents manca una valoració de la ineficàcia del règim de comerç d'emissions de GEH en la lluita contra el canvi climàtic i l'abandonament dels combustibles fòssils, així com els impactes socials i ambientals que han causat especialment els Mecanismes de

Desenvolupament Net com nombrosos estudis avalen. El mercat de carboni Europeu s'ha convertit en un negoci molt lucratiu per a les grans corporacions contaminants i el sector financer, que encoratja l'especulació financera sense reduir les emissions, la doble comptabilitat d'emissions, i projectes del Mecanisme de Desenvolupament Net (sigles en anglès CDM) que no integren altres estàndards ambientals i socials i promouen la mercantilització i privatització de la natura. Veure algunes referències a la Nota 1 (al final).

- El mateix mercat va col·lapsar i des de l'any 2013 fins el dia d'avui, que està en curs la seva reforma evidenciant les controvèrsies i qüestionaments d'aquest mecanisme en el si de la mateixa Unió Europea (veure informes Nota 2, al final).

Sol·licitem:

- Excloure el règim de comerç d'emissions de GEH com a instrument de la llei donada la seva nul·la eficàcia i contribució a l'escalfament global.

Al·legació 3. Manca de concreció dels objectius, mesures i indicadors de reducció d'emissions i avenç cap a un model econòmic de baixa intensitat en carboni.

A la Memòria General sobre la necessitat de la llei de canvi climàtic es justifica aquesta indefinició (pàgina 6):

“..... voluntat d'establir amb claredat els objectius que cal assolir, però deixant llibertat en com poden assolir-se. El canvi climàtic és un fenomen de gran complexitat i transversalitat, i encara amb moltes àrees sotmeses a incerteses, especialment pel que fa al coneixement de l'efectivitat de les polítiques públiques en matèria de mitigació i adaptació al canvi climàtic. Aquest fet, aconsella fugir d'un model que es podria entendre com un catàleg de receptes en favor d'un model que incorpori la necessària gestió de la incertesa i, per tant, proposa un model organitzatiu i d'establiment d'objectius flexible que fa de l'avaluació sistemàtica i independent de resultats un punt bàsic, fet que permetrà anar incorporant en cada moment el millor coneixement disponible en els diferents sectors i sistemes”

- Considerem que la concreció d'objectius, mesures vinculants obligatòries i indicadors és condició necessària per reforçar la coordinació, garantir la transversalitat necessària en l'aplicació de cadascuna de les polítiques sectorials i els diferents nivells de l'administració pública i forçar l'aplicació d'instruments concrets per la mitigació, adaptació i la transició vers una economia baixa en carboni i eficient en l'ús dels recursos.

- La llei hauria de definir l'instrument de planificació general per aconseguir la coordinació, integració transversal i la regulació obligatòria per assolir els objectius de la llei. Al contrari es limita a recollir els plans existents (El Pla de Marc de Mitigació del Canvi Climàtic 2008-2012, El Pla d'Energia i Canvi Climàtic 2020 i L'Estratègia Catalana d'Adaptació al

Canvi Climàtic Horitzó 2013-2020) que justament van ser qüestionats en el seu dia per condicionar la llei i manca d'ambició i concreció. Veure al·legacions presentades al PECAC que no van ser incorporades:

<http://www.ecologistasenaccion.es/article23562.html>

- L'actuació enfront del canvi climàtic s'estructura en dos vessants contemplades, la reducció d'emissions de GEI o mitigació i l'adaptació als seus efectes. Ambdues estan íntimament lligades, a causa de la complementaritat i sinergies existents. La integració de mesures en instruments de planificació, amb la finalitat d'aconseguir que les nostres ciutats i el nostre territori siguin baixos en carboni i menys vulnerables a l'efecte del clima futur, suposa una actuació preventiva i proactiva, que suposarà limitar les pèrdues econòmiques, socials i ambientals i optimitzar les inversions

Sol·licitem:

Objectius de reducció d'emissions

- ◆ Establir els objectius de reducció d'emissions de GEH del 40% per a l'any 2020 i del 95% a l'any 2050 respecte a l'any base 1990, conforme les recomanacions científiques de l'últim informe disponible del Grup Intergovernamental sobre el Canvi Climàtic (IPCC) i revisables per adequar als nivells d'emissions en cas de nous i més recents informes científics.
- ◆ Establir objectius intermedis de reduccions d'emissions cada cinc anys fins al 2050.
- ◆ Establir un mínim del 30% d'energies renovables en la producció energètica, i un increment del 30% de l'eficiència energètica de cara 2020, especificant la revisió i augment d'aquests objectius cada 5 anys.

Instruments de planificació

- ◆ Definició de l'instrument general de planificació de la llei que integri les polítiques d'energia, canvi climàtic i qualitat de l'aire; àmbits intrínsecament relacionats i impulsi les accions de caràcter transversal a les polítiques sectorials mitjançant la coordinació entre els diferents departaments i administracions, per tal assolir els objectius de la llei i optimitzar les mesures i inversions.
- ◆ Incloure l'establiment de pressupostos de carboni com mecanisme de planificació i seguiment seguint l'exemple de la llei anglesa¹, vinculants amb límits en la quantitat de gasos d'efecte hivernacle emesos durant un període de cinc anys (industrial i sectors difusos), avaluats per una comissió independent d'acord amb indicadors i amb la presentació d'informes anuals al Parlament de Catalunya.

¹ <http://www.theccc.org.uk/tackling-climate-change/the-legal-landscape/global-action-on-climate-change/>

- ◆ Establir i desenvolupar el règim d'infraccions i sancions corresponent.

Al·legació 4. Compromís per l'abandonament dels combustibles fòssils

Sol·licitem:

- ◆ Incloure a la Llei la prohibició a l'obtenció de gas i petroli d'esquist per fractura hidràulica horitzontal, incloent-hi, la relacionada amb l'obtenció de gas metà de capes de carbó, amb utilització de fractura induïda.
- ◆ Incloure a la Llei la prohibició als projectes d'exploració i explotació d'hidrocarburs en el litoral de Catalunya
- ◆ Eliminació de les bonificacions sobre el consum de recursos energètics d'origen fòssil i derivats al moment de l'aprovació de la llei i desenvolupar polítiques per un futur 100% renovable amb emissions negatives (tal com demana IPCC). Veure Nota 3, al final.

Al·legació 5. Capítol 1. Mitigació al canvi climàtic.

- Aquest capítol és d'enorme importància i no està desenvolupat ni concreta objectius ni mesures de mitigació d'emissions d'aplicació transversal i per àrees estratègiques, ni instruments, ni ajuts i subvencions.

- L' Article 4. *Objectius de reducció d'emissions de gasos amb efecte d'hivernacle*, apartat 3. *Els objectius de reducció poden ser modificats posteriorment en funció de les circumstàncies següents*: inclou:

«c) Afectacions a l'economia catalana, en especial aquelles relatives a la competitivitat dels sectors, a les petites i mitjanes empreses i a la creació d'ocupació».

Aquest punt c) contradiu el preàmbul de la Llei (pàgina 8. *«transició vers una economia baixa en carboni i eficient en l'ús dels recursos»*) i els objectius de la Llei (*Capítol preliminar, Article 1. Objectiu, punt 2. a) La disminució de les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle a Catalunya per tal de contribuir a la transició cap a una societat amb una baixa intensitat de consum de combustibles fòssils*).

Sol·licitem:

- Concreció i desenvolupament dels objectius i mesures de mitigació
- Eliminació del punt 3.c) de l'article 4. : *“c) Afectacions a l'economia catalana, en especial aquelles relatives a la competitivitat dels sectors, a les petites i mitjanes empreses i a la creació d'ocupació.”*

Al·legació 6. Capítol 3. Integració dels objectius de la llei en les polítiques sectorials

- Manca d'objectius concrets i mesures obligatòries per reduir les emissions a les polítiques sectorials. Únicament s'inclou una mesura vinculant a la disposició addicional Cinquena (*“ Consum d'energia procedent de fonts renovables a determinades instal·lacions públiques. En aplicació de l'article 28 apartat 1 el percentatge de consum d'energia d'origen renovable per a les instal·lacions públiques de gestió de residus, de sanejament d'aigües residuals urbanes i de potabilització d'aigua és d'un mínim del 20% per l'any 2020”*).

- Objecions i propostes a diversos Articles i manquen Articles corresponents a diversos sectors difusos.

Sol·licitem:

- La formulació d'objectius i mesures de regulació obligatòria i vinculants als objectius de mitigació i adaptació, incloent-hi indicadors quantitius de l'impacte de les accions.
- Planificar la integració de les mesures de mitigació i adaptació al canvi climàtic amb la finalitat d'aconseguir que les nostres ciutats i el nostre territori siguin baixos en carboni i menys vulnerables a l'efecte del clima futur, suposa una actuació preventiva i proactiva, que suposarà limitar les pèrdues econòmiques, socials i ambientals i optimitzar les inversions.
- Article 10. Agricultura i Ramaderia:
 - Apartat e) inclou *« La valorització d'espècies o de varietats pròpies o foranes adaptades a les noves condicions ambientals d'acord amb treballs genètics i ecofisiològics»*.

Aquest punt e), amb l'expressió *«treballs genètics»* obre la porta a possibles noves varietats de transgènics, quan l'adaptació a les condicions climàtiques locals s'aconsegueix mitjançant la feina d'una pagesia arrelada al territori i coneixedora de la seva feina i del seu entorn.

- Sol·licitem: modificar el redactat perquè exclogui amb claredat l'ús de varietats transgèniques

- Apartat g) inclou: *«e) La minimització de les emissions derivades de les dejeccions ramaderes a través dels diferents tipus de gestió»*.

Es focalitza el problema en el residu resultat final de la ramaderia. A Catalunya es tracta d'una indústria de mida desproporcionada en relació a la capacitat del territori (capacitat de producció de pinsos, capacitat d'absorció de residus).

Sense qüestionar-ne el model, no es pot pretendre arribar a una solució satisfactòria dels problemes que genera la ramaderia industrial.

- Sol·licitem: eliminar el punt e) i substituir per : «Replantejar l'actual model de ramaderia industrial generadora d'emissions tant per les dejeccions com pel transport associat, tant per la importació de soja i blat de moro transgènics per a pinsos des del Brasil i l'Argentina, com pel transport dels animals importats per al seu engreix i exportats un cop ja engreixats. Adopció d'un model de ramaderia ecològica que tingui en compte la capacitat de càrrega del territori»
- Nombrosos estudis avalen que l'agricultura de petita escala és una importantíssima eina per a mitigar els efectes del canvi climàtic antropogènic, atès que resulten eficaços embornals de carboni². Per contra, el canvi d'usos del sòl tendent a reduir la coberta vegetal, o reduir l'extensió de terres agrícoles té un efecte d'increment del canvi climàtic. Sol·licitem: incloure un nou punt: "Promoure la producció agroecològica de petita escala familiar" i desenvolupar la concreció de les següents mesures:
 - Mesures de suport a la pagesia arrelada al territori, coneixedora de les varietats locals i de l'entorn per tal que puguin desenvolupar varietats locals adaptades a les noves condicions climàtiques, sense que calgui l'ús de transgènics.
 - Creació d'un Fons públic de Terres.
 - Elaboració d'una llei d'espais agraris en la qual es protegeixi de l'especulació de la terra i s'asseguri la continuïtat de l'activitat agrícola en el camp amb mesures com facilitar l'accés a la terra a la nova pagesia i evitar l'acaparament de la terra per part de terratinents, grans empreses i corporacions (landgrabbing).
- Article 11. Aigua
 - Sol·licitem la substitució paràgraf inicial per: "Les mesures a adoptar en matèria d'aigua han d'anar encaminades a reduir la vulnerabilitat del sistema hídric del planeta i considerant especialment el català".
 - Sol·licitem al Punt a) :
 - Eliminació frase: "... així com la seva successiva revisió en funció de l'evolució de les variables climàtiques"
 - Substitució text complet pel següent redactat: a) La implantació dels cabals de manteniment en els cursos fluvials de les conques internes de

² http://www.noetmengiselmon.org/IMG/pdf/Libro_Cambio_Climatico.pdf

Catalunya. Atenent que els cabals de manteniment és una restricció prèvia a qualsevol ús tampoc les afectacions climàtiques no implicaran la seva revisió.. En el cas de les conques de caràcter intercomunitari les mesures es desenvolupen en els termes que s'acordin amb els òrgans de conca corresponents. Tanmateix, els òrgans de l'administració hidràulica de Catalunya faran les seves recomanacions i vetllaran per al seu compliment als trams catalans de les conques intercomunitàries i internacionals.

- Sol·licitem al Punt c)
 - Eliminació Punt c) complet : La interconnexió de les xarxes d'abastament com a mesura que atorga seguretat, flexibilitat i robustesa al sistema públic d'abastament.
 - Substitució per c) La recuperació del bon estat ecològic de les masses d'aigua superficials i subterrànies sota els principis de compliment del Pla Sectorial de Cabals de Manteniment de Catalunya i tal com fixa la Directiva Marc d'Aigua de qui contamina paga. La recuperació i bon estat químic de les aigües subterrànies serà clau com a reserva estratègica pels períodes de sequera i els efectes del canvi climàtic. Atesa la possible baixa i molt variable pluviometria.
- Sol·licitem la inclusió nou punt f) : Es reactivaran i augmentaran les taxes de captació per als aprofitaments hidroelèctrics i per a les captacions d'aigua per a l'ús completament insostenible de la cabana porcina.
- Article 12: Biodiversitat
 - Sol·licitem la eliminació del Punt c) complet: *L'efectivitat de les polítiques de pagament per serveis ambientals per tal d'incentivar les activitats que mantenen i milloren els serveis dels ecosistemes.*

Motivació: El pagament per serveis ambientals s'han demostrat poc o gens efectius per a preservar o millorar els serveis que ens proporciona el medi natural. Aquest requereix una compartimentació i valoració de la natura segons criteris econòmics, i no entenent el seu valor intrínsec. La mala implementació i els preus baixos només han facilitat que siguin els contaminadors qui es beneficiïn d'aquest sistema de mercat i de la manca d'una regulació més estricta.

- Article 14. Energia:
 - Sol·licitem: un Pla tancament progressiu de les plantes de generació elèctrica, siguin centrals nuclears, tèrmiques de cicle combinat o de crema de biomassa de gran potència, en paral·lel a l'execució de plans ambiciosos de desplegament d'energies renovables per tendir cap a un futur 100% renovable i

d'emissions de GEH negatives.

- Article 15. Indústria, serveis i comerç
 - Sol·licitem: regulació amb mesures concretes i obligatòries per la transició vers una economia baixa en carboni i eficient en l'ús dels recursos.
- Article 17. Residus
 - Sol·licitem: un Pla de tancament progressiu de les plantes incineradores, de crema de residus a cimenteres , en paral·lel a l'execució de plans ambiciosos de prevenció de residus.
 - Sol·licitem: un Pla per a tendir cap a la generació zero de residus amb regulació estricta per a empreses i entitats públiques i privades.
- Article 19. Transports i mobilitat.
 - Sol·licitem la inclusió un nou punt a l'inici: "a) Impuls a una política de mobilitat sostenible que reconfiguri l'actual sistema de transport i utilització de l'espai urbà donant prioritat, per aquest ordre, al transport no motoritzat (vianant i bicicleta) i el transport públic urbà i interurbà de persones i mercaderies, desincentivant el transport motoritzat privat"
 - Motivació: el canvi a un model de mobilitat sostenible implica la planificació de transport en termes ambientals (emissions), socials (equitat i accesibilitat) i econòmics (ús racional dels recursos), contribuint a la lluita contra el canvi climàtic, a l'estalvi i a l'eficiència energètiques, i a la reducció de la contaminació acústica i atmosfèrica.
 - Sol·licitem la eliminació del punt b) i substitució per: b) L'impuls a la millora en l'eficiència energètica de la flota transport públic i municipal, a la diversificació energètica i als mitjans de transport energèticament més eficients, tot i atenent de no transvasar les emissions cap a d'altres contaminants amb impactes locals.
- Manquen articles per cadascú dels següents sectors:
 - Qualitat de l'aire (conforme la Clean Air Policy Package, que revisa la directiva europea amb sostres d'emissió més estrictes pels 6 contaminants més importants, i CO2 que contribueixen també a mitigar el canvi climàtic. Veure també: Air quality in Europe — 2014 report, a l'apartat 6. Air pollution effects on climate change (pàgines 66 i 67) i contaminants que afecten el canvi climàtic (taula 6.1):
<http://www.eea.europa.eu/publications/air-quality-in-europe-2014>). Sol·licitem:

incloure i desenvolupar mesures obligatòries.

- Gasos fluorats. Sol·licitem: incloure i desenvolupar mesures obligatòries.
- Ús del sòl, canvi d'ús de la terra i silvicultura. Sol·licitem: incloure i desenvolupar mesures obligatòries. Entre d'altres, incloure analitzar la viabilitat, des d'un punt de vista de la mitigació del canvi climàtic, d'adoptar una estratègia de no transformació d'usos del sòl cap a urbà, i en lloc d'això de tendir a una renaturalització dels hàbitats i una potenciació i millora de les pràctiques agrícoles per a maximitzar l'efecte d'embornal de CO₂.
- Pesca.

- L'elevat consum de combustible dels vaixells, però també les operacions de producció, elaboració, emmagatzematge i transport del peix en un món altament globalitzat, converteixen a l'activitat pesquera en el mètode de producció d'aliments que més energia utilitza del món

(<http://www.magrama.gob.es/es/costas/temas/proteccion-del-medio-marino>).

- D'altra banda, segons noves investigacions, la pèrdua de les praderes de posidònia suposa un problema doble. Per una banda deixen de capturar CO₂ atmosfèric, i per l'altra poden convertir-se en fonts d'aquest gas quan s'erosionen, alliberant el carboni que la praderia havia acumulat durant dècades o segles (veure Nota 4, al final). Mostrant un cop més la importància que té la conservació d'aquests hàbitats, no només per esmorteir els efectes del canvi climàtic i les pèrdues econòmiques que suposa la seva regressió, sinó pels nombrosos i inquantificables serveis que ens ofereixen.

- Sol·licitem:

- Incloure polítiques de gestió i suport a les modalitats de pesca de més baix impacte ambiental i que utilitzen poc combustible (com ara les arts menors), i impulsar una transició cap a energies netes. Donar un accés preferent als recursos als mètodes de pesca que siguin més selectius, amb escàs impacte ambiental i poc consum de combustible
- Aplicar la Gestió Marítima Integrada i la Directiva marc sobre l'estratègia marina.
- Conservar i restablir els ecosistemes marins degradats com ara les praderes de posidònia.
- Adaptar la pesca a Catalunya a la nova Política Pesquera Comuna (PPC), en vigor des de gener de 2014
- Ampliar la investigació, la recopilació de dades sobre l'estat dels recursos pesquers i l'ecosistema marí.

- Restablir i mantenir les poblacions de peixos per sobre d'uns nivells de biomassa capaços de produir el Rendiment Màxim Sostenible per l'any 2015, i com a màxim al 2020
 - Eliminar els subsidis i les exempcions fiscals que afavoreixen la sobrepesca i que suposen una distorsió al mercat pesquer
 - Establir plans de sobrecapacitat pesquera entre els diferents segments de la flota, adaptant la capacitat a les possibilitats de pesca
 - Assegurar el compliment de la normativa que limita la potència reglamentària dels motors de les embarcacions d'arrossegament en un màxim de 500 CV
- Gestió del litoral. Sol·licitem: incloure i desenvolupar mesures obligatòries de regulació per a la conservació i ús sostenible del litoral incloent la gestió territorial (balanç dels sediments) i la protecció dels efectes principals a conseqüència del canvi climàtic: pujada del nivell del mar i inundacions per una major intensitat en les tempestes .

Al·legació 7. Capítol 5. Fiscalitat climàtica

Sol·licitem:

- Incloure la creació com a tribut propi de la Generalitat de Catalunya l'impost sobre les emissions de NO₂ dels vehicles de tracció mecànica i tot el desenvolupament normatiu corresponent (Article 33. Creació d'impostos ambientals).

- Motivació: NO₂ és un dels principals contaminants que contribueix a la formació de l'ozó troposfèric (O₃), tercer *gas d'efecte hivernacle* en ordre d'importància. Veure (taula 6.1): <http://www.eea.europa.eu/publications/air-quality-in-europe-2014>)

- Incloure figures impositives sobre emissions industrials.

Al·legació 8. Article 45. Fons Climàtic

- En relació als recursos econòmics del que es nodreix els Fons:

Sol·licitem:

- Eliminar el punt b) Els ingressos obtinguts de la subhasta de drets d'emissió del règim de comerç de drets d'emissió de gasos amb efecte d'hivernacle, en els termes que s'acordin amb l'Estat espanyol. Motius: veure al·legació 2 i depèn de variable incerta que la dotació sigui transferida de l'estat (fons dels drets d'emissions)

- Incloure un punt: c) L'import recaptat de les sancions imposades per l'Administració de la Generalitat com a conseqüència d'infraccions de la normativa sobre canvi climàtic.

Al·legació 9. Article 26. Avaluació de les polítiques climàtiques

Sol·licitem:

- Eliminació de la frase del punt 2. “Les conclusions d'aquesta avaluació independent no tenen caràcter vinculant”.
- Substitució de 'no tenen caràcter vinculant' per 'tenen caràcter vinculant'. Motius: Només es garantirà la bona implementació d'unes polítiques climàtiques transversals si aquestes poden ser esmenades de manera vinculant per la comissió d'experts esmentada anteriorment.

Al·legació 10. Disposició Addicional Primera

- **Sol·licitem:** Punt 2: Especificació al punt 2 l'any base al qual es refereix la reducció d'emissions al 2050, sent aquest 1990, d'acord amb les polítiques de la Comissió Europea.

Al·legació 11. Disposicions finals.

- **Sol·licitem:**
 - Disposició final Novena. Impost sobre les emissions de CO2 dels vehicles de tracció mecànica: Eliminació del punt 1. «Aquest impost és d'aplicació a partir de l'1 de gener de 2018» i substitució per «Aquest impost és d'aplicació en el termini d'un any de l'aprovació d'aquesta Llei»
 - Inclusió d'una nova disposició : «Impost sobre les emissions de NO2 dels vehicles de tracció mecànica d'aplicació en el termini d'un any de l'aprovació d'aquesta Llei»

PER TOT L'EXPOSAT, SOL·LICITEM:

Primer.- Que es tingui per presentat el present escrit i formulades les al·legacions que en ell s'expressen.

Segon.- Que aquesta entitat sigui considerada com a interessada i, d'acord amb el que disposa l'article 35,a) de la Llei 30/1992, de 26 de novembre, modificada per la Llei 4/1999, de 13 de gener, la Llei 55/1999, de 29 de desembre, (d'incorporació de la Directiva 90/313/CEE a l'ordenament intern espanyol), i se'ns informi de qualsevol avanç en el seu

degut moment.

Tercer.- Que en cas contrari a les sol·licituds prèvies formulades se'ns atorgui una resposta raonada.

Quart.- Crear un òrgan de seguiment, implementació i avaluació de la Llei amb la participació dels departaments i administracions implicades, científics experts i agents socials.

Cinquè.- Que es faci públic el resultat definitiu del procediment en què s'ha participat i s'informi dels motius i consideracions en què es basen les decisions adoptades.

Barcelona, 12 de juny de 2015

Daniele Viganò, 350BCN

Notes

Nota 1.

- "*Mercados de Carbono – la neoliberalización del clima*" de Larry Lohmann (<http://www.thecornerhouse.org.uk/sites/thecornerhouse.org.uk/files/Mercados%20de%20carbono%20FINAL.pdf>)
- [Castles in the Air](#). The Spanish State, Public Funds and the EU ETS. Aquest informe demostra com, a l'Estat espanyol, fons públics han subvencionat l'increment de l'ús de combustibles fòssils interactuant sinèrgicament amb el règim de comerç d'emissions de la Unió Europea, agreujant l'escalfament global. (http://www.thecornerhouse.org.uk/sites/thecornerhouse.org.uk/files/EU-ETS_Spain_ES-web.pdf)
- Declaració de Durban sobre Comerç de Carbono: <http://www.durbanclimatejustice.org/durban-declaration/spanish.html>

Nota 2.

- The failure to reform Europe's carbon market : <http://www.economist.com/news/finance-and-economics/21576388-failure-reform-europes-carbon-market-will-reverberate-round-world-ets>. Veure http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-343_en.htm
- EU Emissions Trading System: failing at the third attempt (http://www.carbontradewatch.org/downloads/publications/ETS_briefing_april2011.pdf)
- European Commission starts written consultation on revision of the EU Emission Trading System (EU ETS) Directive for post-2020. Desembre 2014: http://ec.europa.eu/clima/news/articles/news_2014121901_en.htm

Nota 3.

- Els subsidis xifrats en US\$5,3 bilions superen la despesa de salut pública de tot el planeta: veure Informe FMI
<http://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.aspx?sk=42940.0>

Nota 4.

- Marbà N., Arias-Ortiz A., Masqué P., Kendrick G.A., Mazarrasa I., Bastyan G.R., Garcia-Orellana J., y Duarte C.M. 2015. "Impact of seagrass loss and subsequent revegetation on carbon sequestration and stocks". *Journal of Ecology*.